

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

УДК 657.471.11

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЩОДО ВИТРАТ НА РИБОПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ В УМОВАХ АВТОМАТИЗОВАНОЇ ОБРОБКИ ІНФОРМАЦІЇ

Августова О.О.

Київський національний торговельно-економічний університет

У статті розглянуто особливості організації внутрішнього контролю витрат на рибопереробних підприємствах за умов використання сучасних інформаційних систем та технологій. Визначено шляхи удосконалення внутрішнього контролю витрат на рибопереробних підприємствах.

Ключові слова: внутрішній контроль, витрати, рибопереробні підприємства, інформаційні системи та технології.

Постановка проблеми. Інформаційні технології та системи ввійшли до всіх сфер діяльності рибопереробних підприємств, починаючи від закупівлі рибної сировини та матеріалів, виробництва і реалізації продукції та закінчуючи наданням інформації управлінському персоналу. Система бухгалтерського обліку, яка надає переважну частину інформації для прийняття управлінських рішень потребує належного забезпечення. Це досягається шляхом автоматизації обліку, що в свою чергу є позитивним моментом для системи внутрішнього контролю на підприємстві, оскільки інформація щодо якої здійснюється спостереження та перевірка не потребує додаткових зусиль на її пошук, так як перебуває у загальній базі даних.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам автоматизації контролю присвячено роботи вітчизняних науковців, а саме: М.Т. Барановського, М.М. Бенько, Ф.Ф. Бутинця, В.П. Завгородного, З.В. Кірянової, О.В. Клименко, В.Ф. Палія, Т.А. Писаревської, та інші, в яких розглядаються як теоретичні питання автоматизації контролю, так і питання практичного застосування сучасних інформаційних систем і технологій в даній системі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Необхідність використання автоматизованих систем і інформаційних технологій для підвищення ефективності здійснення контролю витрат на рибопереробних підприємствах обумовлена наступними чинниками [1]:

- значними об'ємами інформації підприємства, які необхідно обробити і на основі одержаних результатів дати рекомендації щодо підвищення ефективності виробничої діяльності підприємств з переробки риби, запобігання в майбутньому помилок, зловживань, невідповідностей діючому законодавству;

- вимогами до швидкості проведення перевірок, забезпеченням їх високої якості. Застосування найпростіших обчислювальних машин дає можливість виконувати обчислювальні операції в 5-7 разів швидше і у 2-3 рази дешевше, ніж на звичайних рахівницях;

- труднощістю контрольних процедур, які вимагають використання великої кількості ариф-

метичних розрахунків, проведення різного роду аналізу. На багатьох рибопереробних підприємствах контроль витрат виробництва зводиться тільки до порівняння планових і фактичних показників. Його автоматизація підвищить ефективність прийняття рішення і надасть можливість проведення розрахунків різного ступеню складності, аналітичних процедур з використанням економіко-математичних і статистичних методів;

- циклічністю технологічного процесу внутрішнього контролю витрат виробництва. Господарська діяльність рибопереробних підприємств носить циклічний характер. Відповідно процеси, пов'язані з нею, відбуваються систематично. Процес контролю також не є винятком. Це дає змогу стандартизувати та уніфікувати методику його процедур і їх автоматизувати;

- необхідністю швидкого і повного виявлення помилок. При використанні засобів автоматизованої обробки даних зменшується вплив людського фактору на будь-який процес. Система навмисне не зможе зробити помилку, тому їх допустимість значно знижується і полегшується їх виявлення.

Однак, вітчизняний ринок програмного забезпечення щодо контролю взагалі, та витрат в тому числі, слабо розвинутий. На практиці контроль здійснюється вручну без використання комп'ютерної техніки і ґрунтується на досвіді фахівців.

Метою статті є дослідження особливостей організації внутрішнього контролю витрат на основі сучасних інформаційних систем та технологій. Для досягнення вищевказаної мети необхідно розв'язати наступні завдання:

- ознайомитися з сучасним станом автоматизації внутрішнього контролю витрат на рибопереробних підприємствах;

- визначити шляхи удосконалення внутрішнього контролю витрат на основі сучасних інформаційних систем та технологій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зрозумілим є те що, як і облік так і контроль витрат потребує відповідного програмного забезпечення (далі – ПЗ). Ідеальним варіантом є розробка програмного продукту враховуючи всі особливості

підприємства, але поряд з цим є певні недоліки – занадто високі витрати на розробку, які більшість підприємств не бажають здійснювати. Саме тому, оптимальним варіантом є використання універсальних бухгалтерських продуктів, які присутні на ринку програмного забезпечення.

Існуюче ПЗ для внутрішнього контролю наведено у табл. 1, де зібрано не тільки спеціальні програмні продукти, але й те ПЗ, яке можна використовувати в процесі контролю. Дані зібрані в результаті проведеного аналізу вітчизняного та російського ринків ПЗ.

Із даних таблиці 1 видно, що на ринку існує достатньо автоматизованих інформаційних систем (далі-АІС), але їх застосування для автоматизації внутрішнього контролю обмежено, оскільки існуючі системи можливо використовувати тільки як допоміжний інструмент контролера для пошуку інформації, оформлення документів, проведення простих арифметичних розрахунків, внаслідок чого виникають істотні обмеження у використанні математичних методів, логічних операцій в області аналізу даних і формуванні експертних оцінок.

На українському ринку станом на 2014 рік відзначається наступний розподіл ринкових часток в розрізі програмного забезпечення: SAP – 34,8%, НВП «Інформаційні технології» – 12,2%, 1С – 24,8%, Oracle – 11,9%, Microsoft – 7,9%, решта – 8,4% (рис. 1) [3].

Однак, впровадження і підтримка таких великих систем вимагають від користувача значних витрат (на придбання ліцензій; модернізацію комп'ютерного і комунікаційного устаткування;

на інтеграцію модулів; кваліфікованих фахівців; навчання користувачів та ін.).

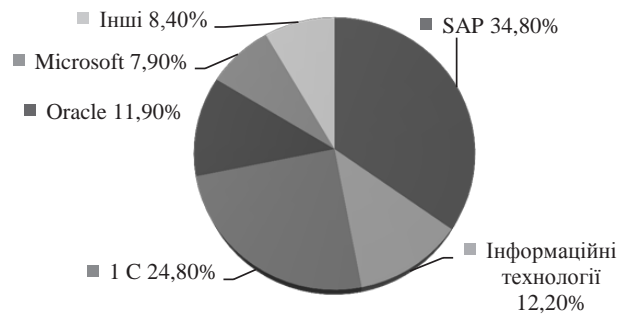

Рис. 1. Питова вага виробників програмного забезпечення на українському ринку [3]

Також, на рибопереробних підприємствах можливості бухгалтерських програм використовують не сповна. Зокрема, за результатами досліджень низки рибопереробних підприємств щодо способів автоматизації управління виробничого процесу підприємством отримано наступні дані (рис. 2).

Дані рис. 2 свідчать, що автоматизація системи управління та контролю витрат виробництвом є відносно новим процесом у діяльності вітчизняних рибопереробних підприємств. На практиці, автоматизувалися тільки функції окремих структурних підрозділів.

Автором було визначено, що майже половина підприємств (60% анкетованих рибопереробних підприємств) використовують програмні продукти «1С: Підприємство», інші 16% досліджуваних

Таблиця 1

Програмні продукти для внутрішнього контролю витрат [1]

№ п/п	Група програмного забезпечення	Програмне забезпечення
1	Пакети прикладних програм загального призначення	Електронні таблиці: «MS Excel»; «Lotus 1-2-3»
		Текстові редактори: «MS Word»; «Лексикон»; «Іван Федоров»
2	Прикладне програмне забезпечення процедур внутрішнього контролю	Правові бази даних та довідники: «Юрист-Плюс»; «ГРОССБУХ»; «Лига-закон»; «Консультант Плюс»; «Гарант»; «Юсис»; «Дело и право»; «Кодекс»; «Юрисконсульт»; «Референт»; «Эталон»
		Бухгалтерські програми: «1С: Підприємство»; «Парус»; «Инфо-Бухгалтер»; «Абакус»; «Турбо-Бухгалтер»; «БЭСТ»; «К8-Balance»; «Инфин»; «Илотек-бухгалтер»
		Програми управління електронним документообігом: «1С:Документооборот»; «DOCS OPEN»; «Excalibur EFS»; «OfficeMedia»; «Staffware»
3	Інтегровані (корпоративні) системи	Програми фінансового аналізу або їх окремі модулі: «Экономический анализ и прогноз деятельности предприятия» (ИНЭК); «Анализ финансового состояния предприятия» (ИНЭК); «Аналитик» (ИНЭК); 1С: АФС – «Анализ финансового состояния предприятия»; «ОЛИМП: ФинЭксперт»; «ЭкспрессАнализ»; Система аналізу фінансово-господарської діяльності «БЭСТ-Ф»; підсистема «Финансовый анализ деятельности предприятия», яка входить до складу комплексу «RS-Balance програма «ФИН.АНАЛИЗ»; «Гепард»; PROGEST EXPERT (аналіз ефективності фінансово-господарської діяльності); AUDIT EXPERT (фінансовий аналіз) і т.ін.
		«Галактика»; «R/3»; «Oracle»; ІАІС «Делопроизводство – Контроль ИРД» «МОНОЛИТ SQL» (підсистеми «Финансы и контроль за исполнением бюджетов» та «Учёт и контроль инвестиций по проектам»); «ERA Financials» (Ericor); ERP-система «Планування Ресурсів Підприємства» (модуль «Управління фінансами»); «infor:MES» – система управління виробництвом класу MES – Manufacturing Execution System («Модуль контролю стану і розподілу ресурсів»); «Контур Корпорация. Финансовое управление» (система автоматизації фінансового планування і контролю виконання бюджету класу MPC, створена російською компанією InterSoft Lab).
4	Спеціальні програмні засоби внутрішнього контролю	«ФинИК»; КИП – «Контроль инвестиционной программы строительства» (автоматизована інформаційна система контролю інвестиційної програми); «Финансовый калькулятор»; Frango Controller – фінансове управління і контроль.

підприємств використовують – Галактику, власно розроблені програми використовують (створені власними програмістами) – 12% анкетованих підприємств. Наглядно результати дослідження ілюструє рисунок 3.

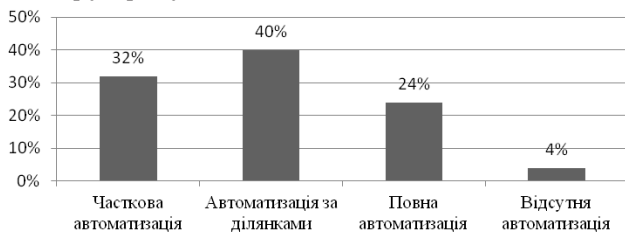

Рис. 2. Способи автоматизації управління на рибопереробних підприємствах [власні дослідження]

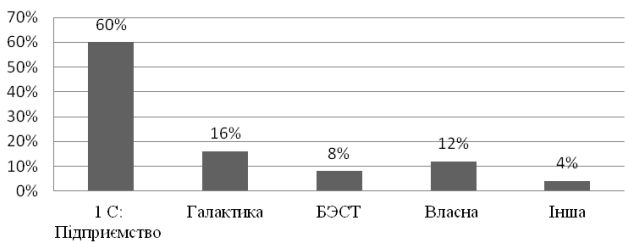

Рис. 3. Використання комп'ютерних програм обліку та контролю на рибопереробних підприємствах [власні дослідження]

Оскільки науковці досить часто звертають увагу на створені наскрізних автоматизованих комп'ютерних систем управління та контролю, які забезпечують комплексність та інтегрованість функцій управління та контролю, орієнтовані на оперативне формування варіантів рішень для керівництва [2], то автором було запропоновано структуру трьохрівневої автоматизованої системи контролю та в свою чергу і управління витратами рибопереробного виробництва, що забезпечить управлінців як бухгалтерською, так і виробничою інформацією та враховує галузеві особливості рибопереробних підприємств.

Відповідно, на першому рівні даної системи автоматично формується вхідна первинна облікова інформація шляхом оперативного надходження інформації із технологічних переділів в розріз виробничих цехів підприємства (первинні документи), яка узагальнюється для формування загальної виробничої ситуації. Опрацьовані та узагальнені дані з першого автоматизованого рівня передаються до центрального сховища обліково-економічної інформації (єдина база даних). Дана інформація є придатною та доступною, в оперативному режимі, для керівників усіх рівнів управління підприємством.

Для комп'ютеризації обліку та контролю витрат виробництва на ТОВ «Два океани» було використано «1С: Підприємство 8» з певною модифікацією відповідно до рибопереробного виробництва, що передбачає введення різних документів, наприклад розглянемо перший переділ

рибопереробного виробництва (отримання рибної сировини-первина переробка-відходи)

– «Акта передачі рибної сировини» – відображає передачу рибної сировини з складу-холодильника до рибного цеху;

– «Акта первинної обробки рибної сировини» – відображає оприбуткування очищеної риби та передача її до засолочного цеху;

– «Акт утворення зворотних відходів» відображає оприбуткування утворених в рибному цеху зворотних відходів;

Дані вище зазначених документів, надають можливість автоматично розраховувати кількісні показники переробки рибної сировини у готову продукцію.

Третій рівень – АРМ вищого керівництва підприємства. Відбуваються формування зведених даних, контроль, аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства. На даному рівні здійснюють аналіз роботи структурних підрозділів та підприємства в цілому, узагальнення зведених даних, пов'язаних із виконанням регламентних облікових завдань із формування періодичної і зведеної звітності, оперативний контроль за використанням трудових, матеріальних та фінансових ресурсів підприємства тощо. Для забезпечення дієвості третього рівня автоматизованої системи управління та контролю на рибопереробних підприємствах необхідно обладнати дані АРМ спеціальними програмними комплексами, які нададуть можливість формувати та приймати управлінські рішення.

Також усі керівники даного рівня, підключені до локальної мережі рибопереробного підприємства, яка надає доступ до інформації з бази даних, що надасть можливість відстежувати фактичний стан виробництва та приймати оперативні управлінські рішення.

Саме така систематизована та комплексна автоматизація забезпечить чітку взаємодію та контроль всіх складових виробничо-господарського механізму рибопереробних підприємств, оскільки чітко простежуватимуться усі зв'язки між різними рівнями управління. При цьому важливим моментом є акумулювання обліково-економічної інформації в єдиному інформаційному сховищі даних (базі даних), що є доступною для управлінського персоналу відразу після її введення в систему.

Висновки і пропозиції. Автором було розглянуто сучасні інформаційні системи та технології та можливість їх практичного використання при здійсненні внутрішнього контролю витрат на рибопереробних підприємствах.

Було визначено, що для покращення здійснення внутрішнього контролю витрат на рибопереробних підприємствах варто створити наскрізну автоматизовану комп'ютерну систему за різними рівнями управління, що надасть можливість забезпечити управлінців як бухгалтерською, так і виробничою інформацією та враховує галузеві особливості рибопереробних підприємств.

Список літератури:

1. Яровенко Г. М. Аспекти автоматизації фінансового контролю підприємств [Текст] / Г. М. Яровенко // Вісник Української академії банківської справи. – 2004. – № 2 (17). – С. 89-96.

2. Билуха Н. Т. Теоретические и методологические принципы электронного учета хозяйственной деятельности / Н. Билуха, Т. Микитенко // Бух. учет и аудит. – 2004. – № 12. – С. 5–24.
3. Продажи «1С» взлетели благодаря новой ERP [Электронный ресурс]. – 2014. – Режим доступа до ресурсу: http://www.cnews.ru/news/top/prodazhi_1c_vzleteli_blagodarya_novoy_erp
4. Білуха М. Застосування АРМ бухгалтера в обліку і контролі на підприємстві [Текст] / М. Білуха, Т. Микитенко, В. Новодворська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2003. – № 12. – С. 3–8.
5. Сисюк С. В. Комп'ютеризація обліку та контролю в транспортній галузі: аналіз можливостей та задачі досконалення / С. В. Сисюк // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2015. – Том 20. – С. 185–188.
6. Бенько М. М. Новітні інформаційні технології в бухгалтерському обліку / М. М. Бенько // Вісн. Львів. комерц. акад.: зб. наук. праць. – Вип. 35. – Л.: ЛКА, 2011. – С. 29–33.

Августова Е.А.

Киевский национальный торгово-экономический университет

ОРГАНИЗАЦИЯ КОНТРОЛЬНОГО ПРОЦЕССА ПО РАСХОДАМ НА РЫБОПЕРЕРАБАТЫВАЮЩИХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В УСЛОВИЯХ АВТОМАТИЗИРОВАННОЙ ОБРАБОТКИ ИНФОРМАЦИИ

Аннотация

В статье определены особенности организации внутреннего контроля затрат на рыбоперерабатывающих предприятиях при использовании современных информационных систем и технологий. Определены пути совершенствования внутреннего контроля затрат на рыбоперерабатывающих предприятиях.

Ключевые слова: внутренний контроль, расходы, рыбоперерабатывающие предприятия, информационные системы та технологии.

Avhustova O.O.

Kyiv National Trade and Economic University

THE ORGANIZATION OF THE CONTROL PROCESS ON THE FISH PROCESSING PLANTS COSTS IN AUTOMATED DATA PROCESSING TERMS

Summary

In the article are the features of the internal control spending on fish processing enterprises in the conditions of modern information systems and technologies. There are ways of improving the internal control spending on fish processing enterprises.

Keywords: internal control, costs, fish processing enterprises, information systems and technology.